

Rozumíte lidovým písním?

Test je určen pro žáky středních škol, kteří již mají určitý vhled do literární teorie. Charakterem úloh odpovídá testu maturitnímu.

Všechny výchozí texty a další informace o nich jsou k dohledání v publikaci Plzeňské písně autora Vojtěcha Kouby, vydané v nakladatelství Karez Milada v roce 2016. V úloze 14 byly použity upravené texty z Většího poetického slovníku Josefa Bruknera a Jiřího Filipa a Poetického slovníku Tibora Žilky.

Test obsahuje 20 úloh.

Počet správných odpovědí _____

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–3

Ta naše slepice
zanáší velice
takové slepici zakroutit krk.
Jaké hospodářství,
když jiný orá s tvým?
Takové nestojí za starý brk.

1 Která z následujících možností nejlépe vystihuje smysl výchozího textu?

- A) Ze statku se ztrácí vejce a obilí.
- B) Hospodyně je hospodáři nevěrná.
- C) Selka pomlouvá čeled' u hospodáře.
- D) Slepice snášející hodně vajec by měla být zabita.

2 Která z následujících možností nemá stejný význam jako poslední verš výchozího textu?

- A) je na draka
- B) je pro kočku
- C) stojí za hřích
- D) stojí za houby

3 Který z frazémů je nejbližší slovnímu spojení *zakroutit krk*?

- A) zavřít zobák
- B) vylámat zuby
- C) načechrat peří
- D) natáhnout brka

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 4

Dycky jsem ti říkávala,
že ta láska není stálá.
Pod dubem, za dubem,
že ***

4 Která z následujících možností patří na vynechané místo (*) ve výchozím textu?**

- A) my svoji nebudem
- B) přijdeme na buben
- C) se propadnu studem
- D) budeš mým osudem

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 5–11**A**

Jak Honzík přečetl
to strašné poselství,
jak Honzík přečetl list.
Zasmál on se tomu velice,
slyšte, co odepsal panence:
Můj drahý klenote,
nejdražší klenote,
můj drahý klenote, kuš!

B

Utek jí za lesy,
daleko za lesy,
utek jí za lesy pryč.
K své milé se více nehlásí,
ta vede smutnou lamentací,
že jí, ach, Honzíček,
ten nevěrný Honza,
že jí, ach, Honzíček zbrnk.

C

Co bývá na světě
pro falešnou lásku,
co bývá na světě muk.
Tu panenka pláče, naříká,
bílým šátkem oči utírá,
že její Honzíček,
ze všech nejmilejší
že její Honzíček frnk.

D

Dala mu napsati
důtklivým to perem,
dala mu napsati spis.
Jestli se nevrátíš brzičko,
uslyšíš novinu hnedličko,
Udělám do louže,
na návsi do louže,
udělám do louže žbluňk.

E

Všem pannám k výstraze
ten žalostný příběh,
všem pannám k výstraze buď.
Mnohý chlapík vychytralý pták,
pomiluje a zas nechá tak.
Takovým řekněte,
falešným frejířům,
takovým řekněte: marš!

F

Tu pojal ubohou,
na mysli zmámenou,
tu pojal ubohou vztek.
Vydala se honem na cestu,
tumáš, Honzo, tvoji nevěstu!
Dala mu na hubu
pěšťovou hubičku,
dala mu na hubu flink.

5 Uspořádejte části výchozího textu (A–F) v souladu s textovou návazností.

6 Napište pojem, kterým se nazývají jednotlivé části (A–F) výchozího textu.

7 Vypište z výchozího textu dvě synonyma ke slovu *dopis*.

8 Které z následujících rýmových schémat se neuplatňuje ve výchozím textu?

- A) abcddeef
- B) aabccdef
- C) abcddefg
- D) abccdefg

9 Který z následujících básnických prostředků je obsažen ve všech částech výchozího textu?

- A) inverze
- B) anafora
- C) oxymorón
- D) personifikace

10 Kdo promlouvá ve výchozím textu?

- A) Honzík
- B) lyrický subjekt
- C) vševědoucí vypravěč
- D) sběratel lidové slovesnosti Jaroslav Bradáč

11 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení o výchozím textu, zda je pravdivé (ANO), či nikoliv (NE).

	ANO	NE
11.1 Výchozí text má varovný charakter.	☐	☐
11.2 Ve výchozím textu vystupují čtyři postavy.	☐	☐
11.3 V části A výchozího textu je užitá ironie.	☐	☐
11.4 V části E výchozího textu je použito přirovnání.	☐	☐
11.5 Slovo <i>kuš</i> v části A výchozího textu je užit ve významu <i>střelná zbraň</i> .	☐	☐
11.6 Slovní spojení <i>pěstová hubička</i> v části F výchozího textu je užit ve významu <i>polibek</i> .	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 12–14

Dej, Bože, Barboře Martina s kosou,
aby jí nasekal travičku s rosou.
Než trávu nasík,
kosa mu spadla,
než kosu nasadil, tráva mu zvadla.

12 Která tematika není obsažena ve výchozím textu?

- A) rurální
- B) urbánní
- C) profánní
- D) religiózní

13 Napište synonymum z neutrální jazykové vrstvy ke slovu *nasík*.**14 Která z následujících básnických forem nejlépe odpovídá výchozímu textu?**

- A) Elegie jako nejsubjektivnější básnickova výpověď uzavírá smutné kapitoly jeho života. Je smutnozpěvem, jehož váha spočívá v pravdivosti, a ne v gestu. Ani novodobá elegie není vyhraněnou formou, je charakteristická spíše svými pocity – nostalgii, steskem, smutkem nad něčím, co pominulo.
- B) Limerik je původně anglický veršovaný pětistopý útvar. Vyskytuje se hlavně v humorných a groteskně laděných básních, je proto nezdárka formou pro slovní hříčky. Limeriky obvykle spojuje zejména hravost a snaha pobavit autora i čtenáře. Krom pevného počtu veršů pro tvorbu limeriků normy neexistují.
- C) Převážně satirická, krátká báseň s ostře vyhraněnou pointou. Epigram je útvar dvoudílný: jeho první část uvádí do situace, druhá ji překvapivě řeší. V tak malém prostoru jaký má epigramatik k dispozici záleží na přesném rozměru každého slova jak v úvodní části, tak i v řešení, neboť nejen podle ostří pointy pozná se mistr.
- D) Náhrobní nápis postihující v krátkosti život člověka pojmenovaného, osud konkrétní a uzavřený, je už od pradávna předmětem poezie. Zatímco se však tato poezie proměnila na hřbitovech v slzavý sentiment či banální oslavnou slátaninu, převzala formu náhrobního nápisu literatura, a tak se zrodil epitaf literární. Epitaf, jehož mrtvý může být zcela imaginární, neboť tu jde o obecnou problematiku lidského osudu.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 15

Prodal sedlák koně,
plakal tejděn pro ně.

A selka zas krávy,
že jim nemá trávy.

A pacholek voly,
že jim nemá vody

15 Která z následujících možností nejlépe vystihuje výchozí text, a je tedy i jeho názvem?

- A) Nevěrný hospodář
- B) Hospodářská láska
- C) Poctivá hospodyně
- D) Hynoucí hospodářství

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 16–18

Když jsme jeli přes Račice,
na kováře volali:
Vstaň, kováři,
přibí koňom podkovičky,
vstaň, kováři,
přibí koňom podkovy.

16 Vypište z textu jedno slovo příznačné pro jihozápadočeskou nářeční podskupinu.

17 Která forma řeči se uplatňuje ve výchozím textu?

- A) přímá
- B) nepřímá
- C) polopřímá
- D) nevlastní přímá

18 Která z následujících možností se nevyskytuje ve výchozím textu?

- A) apoteóza
- B) apostrofa
- C) toponymum
- D) deminutivum

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 19–20

Letěla husička,
z vysoka letěla.
Pověz mě má milá,
panenko rozmilá,
jestli bys mě chtěla.

Já bych tebe chtěla,
nedají mně vaši,
že se tvá matička
že se tvá matička
vysoko vynáší.

Vysoko vynáší,
vysoko se nese
a já jsem jen děvče
a já jsem jen děvče
chudobné mateře.

19. Kterou z následujících možností pokračuje výchozí text?

A)

Vem sobě bohatou
a já chudobného.
Potom zapomenem,
potom zapomenem
jeden na druhého.

C)

Pobudem, nebudem,
světa nepřebudem.
Co se naděláme,
co se nastaráme,
nic s sebou nevezmem.

B)

Lidi si myslí,
že já jsem nuzná.
Já nejsem nuzná,
ani nic dlužná.

D)

Staral se chudej s chudou,
jak spolu živi budou.
Pán Bůh jim povídal,
že víc má nežli dal,
že jim dá pytel mouky,
aby si pekli vdolky.

20. Které slovní spojení je významově nejbližší frazému *vysoko se vynáší*?

- A) má velké sny
- B) má nos nahoru
- C) je volná jako pták
- D) je hlavou v oblacích

Řešení úloh v testu *Rozumíte lidovým písním?*

1. uzavřená úloha, ověřuje porozumění textu, identifikaci metafor; B; 2 b
2. uzavřená úloha, ověřuje porozumění textu, význam slovních spojení; C; 2 b
3. uzavřená úloha, ověřuje porozumění textu, význam slovních spojení; A; 2 b
4. uzavřená úloha, ověřuje porozumění textu, doplnění chybějící části dle významu; A; 2 b
5. uspořádací úloha, ověřuje porozumění textu, textové návaznosti; C B D A F E; 2 b
6. otevřená úloha, ověřuje znalost pojmů literárněvědného; sloka, strofa; 2 b
7. otevřená úloha, ověřuje porozumění textu, význam slov; poselství, list, spis; 2 b (ev. 1)
8. uzavřená úloha, ověřuje schopnost postihnout výstavbu textu; D; 2 b
9. uzavřená úloha, ověřuje znalost literárněvědné terminologie a dovednost její praktické aplikace; B; 2 b
10. uzavřená úloha, ověřuje znalost literárněvědné terminologie a dovednost její praktické aplikace; B; 2 b
11. svazek dichotomických úloh, ověřuje porozumění textu a aplikaci literárněvědné teorie; A, N, A, A, N, N; max. 3 b (2, 1)
12. uzavřená úloha, ověřuje znalost latinské terminologie, porozumění textu; B; 2 b
13. otevřená úloha, ověřuje porozumění textu, význam slova, nasekal, posekal, našal a další podobná; 2 b
14. uzavřená úloha, ověřuje znalost literárněvědné terminologie a její praktickou aplikaci; B; 2 b
15. uzavřená úloha, ověřuje porozumění textu, jazyková kreativita; D; 2 b
16. otevřená úloha; ověřuje znalost jazykových vrstev; koňom, přibí; 2 b
17. uzavřená úloha, ověřuje znalost literární teorie; D; 2 b
18. uzavřená úloha, ověřuje porozumění textu a znalost jazykovědných a literárněvědných pojmů; A; 2 b
19. uzavřená úloha, ověřuje porozumění textu, textová návaznost, smysl pro rytmus; A; 2 b
20. uzavřená úloha, ověřuje porozumění textu, význam slovních spojení; B; 2 b

Test je koncipován pro tisk ve formátu A5 (dvě strany na jeden list) oboustranně, tj. 2 listy na žáka.